

R E L E C T I O L I B.
 A N T I Q . F V L D E N -
 S I V M .
 L I B . I .

Ad Caput I. Pagin. 3.

*Tauri mō-
 nis Sesti-
 gium in
 Duncken-
 berg.*

DE Tauro vel Tauro monte, monuit diligens Chronogra-
 phiæ inuestigator Reuerendus Dominus Ioannes Meh-
 telius, Decanus Ecclesiæ Collegialis Limburgensis, pro
 necessitudine, quæ inter ipsum & me est perantiqua: si
 prior lectio retineatur, intelligi posse montem, qui vul-
 goder **Dunenberg** inter **V** Vederauuiam & Logenahe Pagum, quem
 cum Francofurto & Moguntiaco facere dicunt, triangulum. Is
 vndique accliuus & natura munitus, hodieq; retinet veterum mu-
 rorum & ruinarum vestigia; ea quoque celebritate, vt discrimen in-
 de locorum annotent. Si, Taurus legatur; ei affinem esse montem,
Dürrenberg, qui in Henrichiæ Pago circa oppidum Catzenelebo-
 gense: apud Cattimelibocos longè caput attollit. Monstrant & a-
 liud iugum inter occidentem & septentrionem versus **V** bios, cui &
Durenbergi ac **Tauri** vestigia hærent; eo scilicet loco, quo **Clesæ-**
bergæ mons & Ecclesia in metæ modum sublimi olim vertice se su-
 stulit.

*Tauri in
 Durreberg.*

Ad Caput II. Pag. 5.

*Hanthe-
 gen & Ha-
 ns.*

*Voces loco-
 rum inde
 compositæ.*

Gouua &

H Annouia. Ex eiusdem obseruationib. est, Loca in quorum cō-
 positione Han vel Hagen, ita ab implexis frondibus, & virgul-
 tis densè connexis, vel indagine appellati: etsi populos talia loca in-
 colentes, Hanos antique appellatos, scio. Plurima verò vel incipe-
 re, vel in hanc vocem desinere constat. **Arnshain**, **Berckhain**, **Die-**
terichshain, **Freijenhain**, **Gildenhain**, **Hildenhain**. Item, **Hainste-**
de, **Hanouu**, **Hanouuer**, **Haindorff**.

Ibidem Pagi, Gouua. Non reieccero, vt in re non profus comper-
 ta, qui

ta, qui ad Auwas originem hanc referunt; quæ Theudiscis viridantia & lata pascui loca sunt, quæ vox interdum gamma recipiat, vt in Louanio suo animaduertit Iustus Lipsius. Hainauu & Hainigauu, Rinauu, & Rinckgauu.

Pagin. 8.

Alcuinus Flaccus Hrabani Aecrosficha commendat, Monui in obseruationibus meis ad Poëmata HRabani, irreplisse errorē lemma- ti Poëmatu illius, quod non Alcuinus, sed vt titulus geminus habet, ipse Maurus ex persona ALBINI scripsit.

Ad Caput XVIII. P. 75.

QVOD de S. Godehardo cum alijs traditur, tumulatum ad S. Bartholomæi, id in animaduersionibus ad vitam illius Sancti recognoui. Nam S. Godehardus in Cathedrali Ecclesia sepultus, & S. Bartholomæi, & Godehardi Monasteria diuersa sunt.

S Gode-
hardi tu-
mulat.

LIB. II.

Ad Caput VII.

CONRADUM primum eius nominis, qui ex Franciæ Orientalis duces rex Germaniæ creatus, & vltimus censetur Carolinæ stirpis, Salicum dixi, quod rei tamen, quam vsui magis consentaneum. Nam vulgus Chronologorum, Conrardum secundum alioqui Francum vel Salicum appellare solet. Ad Ottonem Frising. lib. 6. c. 16. & Abbatem Vrsbergensem.

Salici vel
Franci no-
men Con-
rardoll. rris-
butum.

Ad Cap. VIII. De Sanctorum reliquijs.

ANNO MDCXIII. Martij XII. ipsa die S. Gregorij cum Serenissimus Dux Bauariæ V Vilhelmus, misso Melchiore Adgais, reliquias ex Fuldensi sacratio obnixé sibi communicari poposcisset, fecit R^{disimus} Abbas Ioannes Fridericus, & R^{du} ac Nobi. D. Georgius ab Hatzfeld, ceterique Capitulares perquam humaniter, vt tam pij Ducis religioni defuisse non viderentur. Placuit itaque Reuer^{do} ac Nobili Petro Ernesto de Rupe, Custode Fuldenfis Ecclesiæ procurante, aliquot referari conditoria, & in pignora inquirere, non mota ab hominum memoria. Partes illæ, mihi licet indigno tunc mandatæ. Processi & Martiniani aperta tumba, ossa non multa, sed pulueris sacri abunde repertum ex busto ni fallor incensæ quondam basilicæ. Hinc Simplicij, Faustini & Beatrix non distincte, nec pro trium corporum mole, ossa paucula item inuenta. Post S. Sturmionis viri immensi, fere totum

Reliquia-
rum inquæ-
sitis.

SS. Processi
& Marti-
nij locu-
lus.

SS. Simpli-
cij Faustini
& Beatri-
cis.

corpus inspeximus. Eius caput argento inclusum seorsim habitum notauimus. Certè cum iam non extet, vt & S. Simplicij, suspicari habeo, dempto ornatu per tot medios casus, sacrum verticem mansisse in sacrario tituli expertem, & probabile ad fidem hoc vel S. Simplicij caput id esse, quod Duci Wilhelmo donum cum alijs tunc est transmissum.

S. Lioba.

Ex S. Liobæ Virginis sacro pignore deprehendimus, inspectâ tumba, parum esse super. Ceterum est hæc iterata inspectio, x x i i i.

S. Solæ.

Maij, Nob. & Reuerendo D. Custode honori Sanctorum prolixius indulgente. Tres tunc ad apertæ tumbæ, S. Solæ, cuius exigua portio se obtulit sociata aliorum Patronorum ossibus, Inde Sanctorum Antonini, Æonij, Antonij Martyrum modicæ reliquiæ singulari loculo. Denique notabiles reliquiæ S. Firmi.

S. Firmi.

*S. Martini
Pontif. &
Martyr. qui*

Hoc etiam peculiare, propriâ tumbâ S. Martini Papæ & Martyris exuias ibi, tunc repertas; ingenti vi pulueris sacri in sindonem collecta, ex clade opinor incendij, & pauculis additis ossibus. Celebris eius in Martyrologio memoria x i i. Nouembris: vbi & traditur corpus eius ex Chersoneso Romam translatum, & in Ecclesia SS. Syluestri & Martini, quæ titulum habet Equitii, reconditum. Vide notationem Baronij ibidem. Georgius Wicelius in * Hagiologio suo, huius Pontificis reliquias meminit Fuldæ in Basilica S. Saluatoris asseruatas; aitque, vt olim, sic hodièque ab hæreticis persecutionem pati, cum nomine eius expuncto, Martinum Lutherum infamem hæresiarcham Kalendarijs pro ipso illeuerunt. S. Urbani caput eodem in sacrario scripsi asseruari, atque ita adhuc sentio. Inspecto enim vetusto Reliquiarum indice, quæ publicitus ostendi solent, non Fabiani, sed Urbani cum SS. Bonifacij, Simplicij, Sturmij capitibus obseruauit propositum. Interim, nescio errore an permutatione, iam thoracidæ argentæ quam descripsi, titulum video affixum Fabiani Pontificis, cuius ego caput notauit in arce asseruari, qua montis B. Virginis supellex recepta.

** Luthero
postpositus.*

*S. Urbani
caput.*

*Reliquiarum
alia inquisi-
tione.*

Rursum Ioanne Baptista Grammaiso, Serenissimorum Belgicæ Principum Alberti & Isabellæ Legato Fuldam veniente, anno M. D. C. x i v. Julij, xx. Maiorum, quos dixi autoritate, inquisitum in alia conditoria Sanctorum & S. Felicolæ ac Floræ Martyrum Virginum patefactæ tumbæ; in quibus variæ quidem aliorum Sanctorum repositæ post basilicæ cladem exuiæ, at Virginum istarum breuis seposita portio, vt multum hic iniuriæ temporum & cladum dari, facile perspicias.

*De Trium Virginum Sodalitij S. Vrsulae transitu
mirabili.*

Quæstio ad me delata, ecquid Fuldæ litteris, aut veterum memoriâ attestatum existeret, de Trium sanctorum Regum ad Fuldenses aduentu, neque enim de nihilo putabant, id ab Andrea Eborensi libro memorabilium exemplorum annotatum. Sed priuatim hic nihil huius tradi, liquere mihi videbatur; & cum in fontem traditionis inquiri, comperio in primis Cæsarium hanc trium Virginum Agrippinensium in Thuringiam translationem, & earundem reditum prolixè litteris mandasse, nec ad Fuldense sed ad Cisterciensis familiæ Monasterium Folcodefrhede, visum hoc & historiam referre. Præterea Baptistam Fulgosum, id quod de Trium Regum alij, ipsum de Trium Virginum corporibus, mendosa tamen lectione, narrare hunc in modum:

*Tom poste
de miraculis
Casar lib.
8.6.8.*

De Trium Virginum Corporibus.

Sicut Deos penates ex Alba longa, Lauinium vnde abducti erant, reuertisse credidit vetustas, ita verius Ottonis & Philippi Imperatorum bello, Coloniam visa sunt redire in templum vndecim millium Virginum, trium * Regum corpora ab Abbatia Fuldensi in Turingiæ regione, ad quam à Colonia fuerant translata. Mane enim, dum nocturni Psalmi cantarentur, Abbas Monachusque eius Monasterij egredi templo corpora ipsorum trium perspexere Regum, * quæ haud multo post Colonia in templo vbi ante erant, fuerunt inuenta. Sed Cæsarium adeas licet, qui emigrasse tradit, quia ipsa thecæ earum contemptim habitæ. Ferunt in Basilica S. Vrsulæ picturam monstrari, quæ huius historiæ fidem & acta præsentet.

*Trium Vir-
ginum SS.
reditus
Fulda Co-
loniam.*

** Virginum*

** Virginum*

Ad cap. X. pag. 143.

Tharissa. De hoc Monasterio quædam ad me litteris digna misit Reuerendus & rara pietate ac prudentia eximius Abbas Therenensis Valentinus. Sane Tharissa quidem est, vt plures agnoscat conditores & fundatores, vti solet, gradu quodam crescentis magnificentiæ. Ac de Adelberto primo, testabatur in Ecclesia Therenensi lapidem cerni erectum, militis armati in sculpta imagine, quatuor additis insignibus cum hac Epigraphæ.

*Theren-
sis
Monasterij
Franconici
fundatores
tum pri-
marij, tum
secunda
classis.
Adelbertus
I de Baben-
berg.*

*Anno Domini 1098. obiit Nobilis Albertus de Babenberg.
qui hic iacet incineratus. Monasterij huius fundator, opum
quondam Dator, cuius anima in Pace quiescat cum sanctis.
Amen.*

Sed

Sed ab ætate esse monumentum hoc recentiore prodit ipse character & modus inscriptionis. quanquam id Fundatoris gloriam non imminuat: nec scio an de hoc, vel de Adelberto potius Altenburgio accipiendum sit, quod Bambergæ traditur & mortem oppetijisse, non procul ab Altenburgica arce, & sepultum ibidem esse; atque hinc a niuersarium adhuc sacrum loco subdiali ipsius animæ placandæ frequentari. De Thariffa S. Henricus quoque anno MX. decreuit; locumque Ecclesiæ Bambergensi donauit. Denique Svvedigerus Bambergensis Episcopus, postea Clemens II. bulla anno Christi MXLVIII. * Kalend. Octob. Pontificatus anno I. data Iacobo Abbati super Monasterij immunitate, profitetur adhuc Thariffam se Episcopum in potestate habuisse, bonis cumulate, opera ibi inchoata expleuisse.

Adelbertus I. Ba-
vanberg.
cog. Alten-
burg.

S. Henricus

Clemens II.
omnes Thariffæ fun-
datores.
* forte. 10.
47.

Blancke-
mannu
Sanctimon.
Monasterij
origo.

Berthous
Episcopus
Wirceburg

Berthous
IV Fuld.
Abbas.

Theodoricus Deca-
nu fundator Mo-
nast.
Blancke-
mannu.
* Bertrudē.
Liebsperga
stirps.

Tolba San-
ctimon.
Monast.

Zellingen.
S. Eliza-
betha mā-
dibula.

Ibidem. Pag. 145. *Cænobium Sanctimonialium in Blanckenauu.* De quo, vt plura cognoscat posteritas, debet Reuerendo, Nobili, pioque viro Ioanni Bernardo Schenck à Schvveinsburg, illius Monasterij Præposito. Locum Deiparæ Matri ab origine dicatum, cum ex alijs, tum per antiquo sigillo Sanctimonialium, didici. In initium structuræ datum sub annum salutis MCC LXXV. Nam *Berthoi* Episcopi Wirceburgensis rescriptum legitur, quo populum Christianum inuitat ad subsidium & opem ferendam, anno M. CCLXXVI. in crastina S. Iacobi, Pontificatus anno II. Sed *Berthous quartus*, eius nominis Abbas, Indulgentiarum litteras, quas varij Episcopi Germaniæ Lugduni concesserant in Synodo, inde retulit anno M C C LXXIV. magno huius surgentis Monasterij bono. Denique literæ quædam super hospitalis erectione confectæ, anno M C C LXXXVII. Fundatorem Parthenonis laudant *Theodoricum Decanum* Fuldenfis Ecclesiæ. Cieri autem ab eodem anno Abbatissam obseruo * Gertrudem, Anno M C C C XLIX. præfuit Albertus Præpositus & Elizabetha Abbatissa, sub qua Hermannus Liebsbergæ Dominus erigit altare honori S. Pontificis Nicolai, quem vxor Melchtildis secuta & filius Fridericus ac Sophia filia ibidem S. Dei Genitrici ac trium Regum memoriæ posuerunt aram anno M C C C LXXXV. Porro Salutis anno M C C C CLIII. præfuit Otto Præpositus, Abbatissa Irmela. Ibidem. *Cænob. Sanctimon. in Tolba.* Lib. III. Antiq Fuldens in Gestis Marquard; §. finalis, in quodam Codice mihi repertus, quo testatur Sororibus in Tulba donare se decimas in villa Pfaffenhusen.

Ibidem. Pag. 146. *Cænobium Sanctimon. in Zellingen.* Destitutus ille locus; superstiti Ecclesia, ex qua nuper cum *mandibula S. Elizabetha Hassia Landgrauia* Serenissimis Belgicæ Principibus obtigisset.

set, ea religio incessit, vt nisi pace Reuerendissimi Abbatis Fulden-
sis pignus id sacrum occupare nollet, quam & Legatus, quem antea
nominavi, cum alijs nonnullis sacris donariis, facile impetrauit.

Ad Cap. XI. Pag. 150.

Cistertiensis quoque Confœderationis hoc documentum ad me
mittebat præstanti doctrina, ac pietate Reuerendus Petrus
Schönfelderus Langheimensis Abbas.

*Venerabilibus in Christo Dominis & Fratribus suis
Henrico Abbati & Conuentui in Langheim Decanus
totusque Conuentus Ecclesie maioris Fulde oratio-
nes, cum fraternæ dilectionis
affectu.*

Cvm bonum sit & iucundum, etsi non corpore, tamen spiritu fratres ha-
bitare in vnũ, bona iucunditas, & iucunda bonitas, nos inducunt, vt ad
renouationẽ fraternitatis antiquæ, vna vobiscum beneuola assurgamus.
Quapropter vos in Lägheim, & vniuersum ordinẽ Cisterciensem, sicut in Langhei-
mensis Ab-
batia com-
fœderatio-
ne frater-
na iungi-
tur Ful-
densi.
antiquis patet privilegijs, in nostram & omnium Ecclesiarum nostrarum
tam in temporalibus, quam in spiritualibus plenam recipimus fraternita-
tem, pari voto & communi concordia, statuentes, vt si quando dies obitus
vnius nostrum vobis vel Capitulo vestro Generali innotuerit tantum pro
eius anima Domino Deo seruitij fiat, quantum pro quolibet vestrum ordo
facere consuevit, & nos versa vice vobis, & ordini nos literis presentibus
obligamus, vt quilibet vestrum tam in vita, quam in morte apud nos, tan-
quam vnus ex nostris in plena fraternitate in perpetuum habeatur. Da-
tum Fulde. Anno 1. 2. 55. Indiæ. 12.

Lib. III.

AD Caput xviii. gestorum Marquardi, quod peremptoriũ Her-
mogeneæ factionis, Paragraphũ illustrẽ ex Autentico Codice
eratum, ab Autonomiæ studiosis, iam deniq; inspecto autographo Autono-
morum Sid-
in Codices
antiquos.
cognoui. Sed recuperandi vix suppetente copia. Itaque Pag. 267.
vbi Bemeleburgi, quod alias Boumineburg facta mentio, iussum
Marquardi subiicitur, quo intra Oppidi territorium vetat extare
munitiones aut domicilia potentiorum, atque tantum modo li-
cuit assequi:

*Sed ne in circuitu loci nostri, Fuldensis scilicet oppidi aliqua à viris pe-
sistentibus oriretur seditio, quod saepe fit ab his, qui ideo ad Castella con-
u-
gunt*

*imitatio. untrorpredam de regione sumentes
 munitio. strenui & fortes erant, rariores in gratiam receptos, in alio Castello in pra-
 es. arcium. sidia collocauit.*

L.IB. IV.

Ad Paginam 277.

Hrabanus. Diploma Gregorii IV. Gregferus noster pro ingenii fecunditate ex Viennensi Bibliotheca publicauit; quod si genuinum est, magna Hirabano ornamenta conciliat.

*Privilegia
 Hirabano a
 Gregorio
 data.*

Testatur eo in diplomate Pontifex, quod Indiēt. xlv. datū scribitur, id est anno Domini DCCCXXXVI. mirificum erga congregationem Fuldensem studium, & sex Priuilegia Hirabano indulgens, I. Stabilit Ecclesiae patrimonium. II. assignat ipsi & successoribus Romae domicilium. Puta Monasterium S. Andreae, dictum Exauilum, iuxta Ecclesiam S. Mariae ad Praesepe. III. Verat cuiusvis ordinis Antistitibus, ne sacrificent in Fuldenfis basilicae ara primaria. IV. Concedit praedicandi facultatem, proedriam & primatum sedendi in publicis confessibus, ante omnes Galliae & Germaniae Abbates. V. Vsum Dalmaticae, caligarum & sandaliorum. VI. Vt Fuldenfis Antistes, non nisi ab A.S. benedicatur aut confirmetur. Idibus Maii, per manus Benedicti. Notarii, & Scriptorii.

Ad Paginam 285.

*S. Valtrici
 uaticini
 de V. Hern-
 bero. Abba-
 tis.*

Wernher. Eius multiplici preconio illud accedit, quod à Vdaktico consanguineo Episcopo, cum eum inuiseret, audiuit fore, vt si duorum suffragii exterorum vota cumularentur, ipsi in Augustano Episcopatu succederet.

Ad Pag. 292.

IN Robingo. pro Henrico IV. rescribo III. aliàs secundum appellauit scilicet Imperatorem; & dicitur tertius Rex eius nominis.

Ad Pag. 319.

*Eberhardi
 Abbatis
 anno.
 XIV. Mo-
 nasterio
 Abb. Ful-
 denfis sub-
 iectus.*

Eberardus Abbas. Cuius in documentis Monasterii Blanckenauui litterae extant, quibus piorum operum fructum & fraternum, foedus Conrado dicto Vogelio de Scotten impertit; idque rogatur Nobilis viri Simonis de Blanckenauu. Duplex verò iis in literis obseruatio proditur, Eberardum scilicet ad annum MCCXIV. peruenisse: siquidem datae sunt eius anni exordio XIII. Kalend. Februarii. Praeterea amplam tunc fuisse rem Monasticam, cum suffragationem concedit, non solum Ecclesiae Fuldenfis, sed xlv. etiam Monasteriorum sibi subiectorum.

Ad

Ad Pag. 321.

SVB Henrico VI. de Hohenberg. Anno Christi MCCCXLIX. & sequenti Fuldenfis populus dira mortalitate afflictus, pestilentia laboravit. Malo huic leuando placuit Superum pacem exorare, & insistere placando numini. De communi itaque Henrici Abbatis, Theodorici Decani, totiusque congregationis consilio, Scabini & ciues Fuldenfis oppidi, supplicationem perennem decreuerunt pridie Assumptæ gloriosæ Dei Matris, in montem ipsius Virginis honori sacrum, cum cereis, cultuque pio & honesto duccendam; salubritati recuperandæ intercessione præsertim & ueneratione, ut litteræ loquuntur, *nostra Domina regni cælorum*. Inde sanxerunt annalem erogationem panis & carnis egentium multitudini eadem vigilia Assumptionis præstandam, qua Monachi & Clerus solent in eundem montem procedere, & ibi preces fundere. Litteræ hæ signatæ datæque sunt, anno à Christi natali MCCC.L. in vigilia S. Laurentii.

Pestilentia Fuldenfis

S. Dei Genitricis suffragia auertenda; pesti cum supplicatione perenni & elemosyna quaerit.

Basen Frauen vñ Him. melreih

Θεῶ πρός μείζονα δόξα.

Qqqq 2

IN-